

ORHAN PAMUK'UN VEBA GECELERİ ROMANINDA BÜTÜNLEŞİK DİL UNSURLARI¹

ELEMENTS OF INTEGRATED LANGUAGE IN ORHAN PAMUK'S NIGHTS OF PLAGUE

Serdal KARA**

Abdulhalim AYDOĞAN***

Özet

Dil, yazılı ve sözlü iletişimde insanlar için önemli bir yer tutar. İletişim kurmada, duyguların ifade edilmesinde, dilek ve isteklerin alıcıya iletilmesinde dil temel araçtır. İnsanların yaşamında temel araç olarak yer alan dil ile ilgili farklı aktarım şekilleri vardır. Bunlardan biri romandır. Bu çalışmada, Nobel Edebiyat Ödülü kazanan ilk ve tek Türk yazar olan, Türk edebiyatının ve romanının önde gelen isimlerinden olan Orhan Pamuk'un yazmış olduğu "Veba Geceleri" adlı romanında kullandığı sözcüklerin içinde önemli bir yer tutanbirden fazla dil unsurunun birleşmesiyle meydana gelmiş sözcükler incelenmiştir. Betimsel tarama yöntemi ve sözlükler desteğiyle incelenen romandaki söz varlığı tablolar yardımıyla değerlendirilmiştir. Kitapta, Türkçe ile birlikte otuz altı dilden sözcük ve ek yer almış, toplamda 153.416 sözcük kullanılmıştır. Sadece bir dilin unsurlarını barındıran sözcükler kullanıldığı gibi iki dilin hatta üç dilin unsurlarını barındıran sözcükler de kullanılmıştır. Türkçe kök ve eklerin çoğunlukta olduğu Veba Geceleri romanında kullanılan sözcüklerin hangi dile ait oldukları sayısal veriler olarak sunulmuştur. Türkçe dışında Otuz beş farklı dilden dil unsuru kullanılmış ve bu unsurlar sırasıyla en çok Arapça, Farsça, Fransızca; en azise Somalice, Süryanice ve Amerika Yerli dillerinden oluştuğu saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Dil, İletişim, Veba Geceleri, Yabancı Dil Unsurları.

¹ Bu makale Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

** Doç. Dr. Mardin Artuklu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: serdalkara@artuklu.edu.tr, ORCID: 0000-0003-0133-7767.

*** Midyat Fen Lisesi, Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni, halimmidyat.47.73@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2751-4151.

Abstract

Language has an important place for people in written and verbal communication. Language is the basic tool in communicating, expressing emotions, and conveying wishes and requests to the recipient. There are different forms of transmission regarding language, which is a basic tool in people's lives. One of them is the novel. This study analyses the words formed by the combination of more than one language element, which have an important place in the words used in the novel "Nights of Plague" written by Orhan Pamuk, the first and only Turkish writer to win the Nobel Prize for Literature and one of the leading names of Turkish literature and novel. The vocabulary in the novel, which was examined with the support of descriptive scanning method and dictionaries, was evaluated with the help of tables. The book contains words and suffixes from thirty-six languages along with Turkish, and a total of 153,416 words are used. Words that contain elements of only one language are used, as well as words that contain elements of two or even three languages. The language of the words used in the novel "Nights of Plague", where Turkish roots and suffixes predominate, is presented as numerical data. In addition to Turkish, language elements from thirty-five different languages were used and it was found that these elements consisted mostly of Arabic, Persian and French, and least of Somali, Syriac and Native American languages, respectively.

Keywords: Language, Communication, "Nights of Plague", Foreign Language Elements.

GİRİŞ

İletişimin temel aracı olan dil, sürekli değişim ve çevresiyle etkileşim halindedir. Dil, değişen çevre koşullarından etkilendiği gibi çevresini de etkileyebilecek özelliğe sahiptir. Etkileşimle birlikte diller arası alışveriş de yaşanmaktadır. Etkileşim sonucu her dilde olduğu gibi Türkçe literatürüne de sözcükler girmiş ve Türkçeden başka dillere binlerce sözcük geçmiştir.

Farklı toplumlar arasında rastlanan din, kültür, sanat, siyaset gibi alanlardaki alışveriş doğrudan o toplumların konuştukları dilleri de etkilemektedir. Herhangi bir toplum veya milletin başka toplum ve milletlerle bağlantısı olmadan yaşamına devam edebilmesi pek mümkün olmadığı için milletler siyasi, kültürel, dini, teknolojik vd. alanlarda birbirlerini etkiledikçe sözcük alışverişi de artmaktadır. Etkileşimin sonucunda "sözcükler yanında, bazı yapısal unsurların, yapı, ses ve söz dizimi öğelerinin bile dilden dile geçtiği görülmektedir. Bazen bu değerlendirilen öğelerin sayısındaki fazlalık, o dili farklılaştıracak kadar yoğun olabilmektedir." (Kaplan, 2001: 88).

Yabancı sözcükler transfer olduğu dilin maddi ve manevi unsurlarından etkilenme sonucunda şekil değişikliğine uğradığı gibi anlamsal daralma veya genişlemeye de uğrayabilir. "Bir dilden başka bir dile geçmiş sözcükler, şekil değişikliği sonrası anlamsal değişikliğe de uğrayabilir." (Aksan, 2014: 130).

Postmodernist eserleriyle Çağdaş Türk Edebiyatında önemli bir yeri olan, Nobel Edebiyat Ödülü alan ilk Türk insanı olan Orhan Pamuk hakkında literatürde birçok araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmalara bakıldığında Orhan Pamuk'un eserlerinin sosyolojik, psikolojik, kuramsal ve dilbilimsel yönden incelendiği görülür. Uluslararası alanda tanınıp çok okunan ve dil oyunlarını seven Orhan Pamuk'un eserlerinde kullandığı çok dilli sözcükler alanında çalışmalar henüz mevcut değildir. Bu çalışmada Orhan Pamuk'un Veba Geceleri romanında kullandığı birden dil unsurunun birleşmesi sonucu ortaya çıkan sözcükler incelenmiştir.

Orhan Pamuk'un Yapı Kredi Yayınları'ndan basılmış 544 sayfalık Veba Geceleri adlı yapıtının söz varlığının betimsel tarama yöntemiyle incelendiği bu çalışmada, eserde kullanılan sözcükler OfficeExcel sayfalarına aktarılarak kök ve ek itibarıyla ait oldukları dil ve sayısal verilerle birlikte tablolara aktarılmıştır. Ele alınan tüm sözcüklerin kökleri ve aldıkları yapım eklerinin hangi dilden geldikleri tespit edilmiştir. Sözcüklerin kökenine bakılırken şu kaynaklardan istifade edilmiştir: Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlüğü, Türkçe Etimoloji Sözlüğü, Kubbealtı Lügati, Nişanyan Sözlüğü.

Veba Geceleri romanında; toplamda kaç sözcük kullanıldığı, kullanılan sözcüklerin ait oldukları dil verileri, Türkçe dışında sözcük alınan 35 dilin hangileri olduğu, en çok sözcük alınan diller ile Türk tarihi ve kültürünün ilişkilerinin paralellik gösterip göstermediği, onlarca yabancı dilden binlerce sözcüğün alınmış olmasının yazarın sözcük hazinesine ve kitabın okunmasına ne tür katkıları olduğu konuları değerlendirilecektir.

1- Veba Geceleri'nin Genel Sözcük Verileri

Kitapta kullanılan sözcüklerin farklı diller açısından tümleşik durumuna geçmeden önce toplam sözcük sayısı ve sözcüklerin türlere göre dağılımını gözden geçirelim.

Tablo.1.1: Sözcüklerin Türlerine Göre Dağılımı

Sıra No	Sözcük Türü	Sayı	Yüzde
1	İsim	114273	74,49%
2	Fiilimsi	19948	13,00%
3	Fiil	19195	12,51%
Toplam		153.416	100,00%

Veba Geceleri adlı romanda toplamda 153.416 sözcük kullanılmıştır. Kullanılan sözcüklerin % 74.49'u isim soylu sözcüklerden oluşurken % 13'ü fiilimsi, % 12.51'i fiil soylu sözcüklerden oluşmuştur. Sözcüklerin içinde ikileme, deyim, atasözü, terim, pekiştirme, ilişki

sözler gibi sözcükler yer almaktadır. Çalışmanın konusu farklı diller açısından tümleşik sözcükler olduğu için sözcük türleri ve görevleri konusunda ayrıntıya girilmemiştir.

2- İki Farklı Dil Unsurunun Birleşmesiyle Türetilmiş Sözcükler

Veba Geceleri romanında yüzlerce sözcük iki farklı dilin kök ve eklerinin birleşmesiyle meydana gelmiştir. Kitapta iki farklı dilin unsurlarının birleşmesiyle 1.692 sözcük 8.053 kere tekrar ederek kullanılmıştır. İki farklı dilin unsurlarını taşıyan sözcükler, kitaptaki tekrar sayısı ve örnek kullanımıyla birlikte aşağıda verilmiştir. Farklı dil unsurların birleşmelerine birer örnek verilmiştir.

Tablo.1.2: İki Dil Unsurunun Birleştiği Sözcükler

Sıra No	Sözcük	Diller	Tekrar Sayısı
1	Müslüman	Arapça+Farsça	386
2	Osmanlı	Arapça+Türkçe	356
3	hastalık	Farsça+Türkçe	173
4	Mingerli	İngilizce+Türkçe	116
5	sanki	Türkçe+Farsça	105
6	başnazır	Türkçe+Arapça	87
7	gazeteci	İtalyanca+Türkçe	68
8	Fransızca	Fransızca+Türkçe	42
9	telgraphane	Fransızca+Farsça	28
10	sandalcı	Rumca+Türkçe	26
11	Theodoropulos	İngilizce+Fransızca	21
12	çeteci	Bulgarca+Türkçe	17
13	Giritli	Yunanca+Türkçe	14
14	şapkalı	Rusça+Türkçe	11
15	Kıbrıslı	Hititçe+Türkçe	5
16	beyefendi	Türkçe+Rumca	4
17	gururlu	Sanskritçe+Türkçe	4
18	Edirneli	Latince+Türkçe	4
19	siyasal	Arapça+Fransızca	4
20	karaborsa	Türkçe+İtalyanca	3
21	kraliçelik	Sırpça+Türkçe	3
22	neoklasik	Yunanca+Fransızca	2
23	marangozhane	Rumca+Farsça	2
24	pastane	İtalyanca+Farsça	2
25	Mingerbank	İngilizce+İtalyanca	2
26	Hacıpetru	Arapça+Rumence	2
27	kuruşluk	Almanca+Türkçe	2
28	başkent	Türkçe+Soğdça	1
29	Tarıçça	Türkçe+Slavca	1
30	başsekreter	Türkçe+Fransızca	1

31	Hollandalı	Felemenkçe+Türkçe	1
32	zoraki	Farsça+Yunanca	1
33	pintice	Ermenice+Türkçe	1
34	Cavalı	Endonezce+Türkçe	1
35	çaydanlık	Çince+Türkçe	1
36	çayhane	Çince+Farsça	1

İki farklı dile ait sözcüğün ya da sözcük ve ekin birleşmesi sonucunda meydana gelen sözcüklerin ait oldukları dillere bakıldığında Türkçe 25 kök veya yapım ekleriyle en fazla birleşmeye dahil olan dildir. Bu 25 kerelik birleşmede Türkçe 19 kere sözcüğün ikinci unsuru olarak yer alırken 6 kere de sözcüğün birinci unsuru olarak yer almıştır.

“*Ama evet iki gündür arada bir öksürüyordu. Bazılarında hastalık bir öksürüklebaşlıyordu.*” (s. 348)

Farsça “hasta” sözcüğü Türkçe “-lık” yapım ekiyle birleşerek “hastalık” sözcüğü meydana gelmiştir.

“*Mektup bekleyen beyefendiler, paketler, kutular sipariş etmiş dükkân sahipleri,*” (s. 111)

“bey” sözcüğü Türkçe bir sözcükken Rumca “efendi” sözcüğüyle birleşerek “beyefendi” sözcüğü meydana gelmiştir.

İki farklı dile ait yapının birleşmesi sonucunda meydana gelen sözcüklerin ait oldukları dillere bakıldığında Farsça 8 kök veya yapım ekleriyle birleşmeye dahil olan dildir. Bu 8 kerelik birleşmede Farsça 6 kere sözcüğün birinci unsuru olarak yer alırken 2 kere de sözcüğün ikinci unsuru olarak yer almıştır.

“*Şeyh'in ölmüş olması adadaki zoraki misafirliklerini bitirmişti.*” (s. 447)

Farsça “zor” sözcüğü Yunanca “ki” sözcüğüyle birleşerek “zoraki” sözcüğü meydana gelmiştir.

“*Son bir gayretle telgrafhanenin önündeki tozlu sokaktan, palmiye ve çınar ağaçlarının altından tekrar sahile indi.*” (s. 28)

İki farklı dile ait yapıların birleşmesi sonucunda meydana gelen sözcüklerin ait oldukları dillere bakıldığında Fransızca 6 kök veya yapım ekleriyle birleşmeye dahil olan dildir. Bu 8 kerelik birleşmede Fransızca 4 kere sözcüğün ikinci unsuru olarak yer alırken 2 kere de sözcüğün birinci unsuru olarak yer almıştır.

“*aralarında bazan Fransızcada konuşuyorlardı.*” (s. 36)

Fransızca “fransız” sözcüğü Türkçe “-ca” yapım ekiyle birleşerek “Fransızca” sözcüğü meydana gelmiştir.

“Başnazır'ın muavin (şimdiki Cumhurbaşkanlığı başsekreteri) olarak yolladığı Murakabe Müdürü Mazhar ile bir katibe tahsis etti.” (s. 347)

Türkçe “baş” sözcüğü Fransızca “sekreter” sözcüğüyle birleşerek “başsekreter” sözcüğü meydana gelmiştir.

İki farklı dile ait yapının birleşmesi sonucunda meydana gelen sözcüklerin ait oldukları dillere bakıldığında Arapça unsur 5 kök veya yapım ekleriyle birleşmeye dahil olan dildir. Bu birleşmelerde Arapça 4 kere sözcüğün birinci unsuru olarak yer alırken 1 kere de sözcüğün ikinci unsuru olarak yer almıştır.

“Abdülhamit'e Müslüman esnafa eziyet edildiğini yazmışlar ve imzalı imzasız pek çok ihbar mektubu yollamışlardı.” (s. 52)

“Müslim” Arapça bir sözcükken Farsça “-an” ekiyle birleşerek “müslüman” sözcüğü meydana gelmiştir.

“Başnazır Sami Paşa adanın balıkla yaşadığını gördüğü için kaçakçılık yapılmasın diye yasakladığı balıkçı sandallarını da serbest bırakmış!.” (s. 353)

Türkçe “baş” sözcüğü Arapça “nazır” sözcüğüyle birleşerek “başnazır” sözcüğü meydana gelmiştir.

İki farklı dile ait yapının birleşmesi sonucunda meydana gelen sözcüklerin ait oldukları dillere bakıldığında Çince iki yapı tespit edilmiştir. Bu 2 kerelik birleşmelerde Çince sözcüğün birinci unsuru olarak yer almıştır.

“arkada bıraktıkları konağı düşünüyor ve yanaşma kızı evlerinde unuttukları bir çaydanlığı almaya geri yolluyorlardı.” (s. 168)

İki farklı dil unsurunun birleşmesiyle meydana gelmiş diğer örnekler:

“ayyıldız olan bir kuruşluk pulları kase içindeki fırçayı ucundan tutup zamk sürerek yapıştırdı.” (s. 113)

“kuruş” Almanca sözcük, “-lık” Türkçe ektir.

“birinci sınıf öğrencisi Yani Hacıpetru sonradan anlaşılacağı gibi aslında difteriye yakalanmıştı.” (s. 299)

“hacı” Arapça sözcük, “petru” Rumence sözcüktür.

“diplomatik telgraflara gerek kalmadan, anarşist çetecilere tombalayla destek sona ermişti.” (s. 179)

“çete” Bulgarca sözcük, “-ci” Türkçe ektir.

“Cavalı, Asyalı hacıların yoksulluğu, cehaleti ve İngilizler nezdinde insandan sayılmayışlarına tanık oldukça...” (s. 179)

“cava” Endonezce sözcük, “-lı” Türkçe ektir.

“Abdülhamit pinticedavrandığı ya da aradaki Mabeyn katipleri damatlara kötülük etmek istedikleri için” (s. 224)

“pinti” Ermenice sözcük, “-ce” Türkçe ektir.

2- Üç Farklı Dil Unsurunun Birleşmesiyle Türetilmiş Sözcükler

Veba Geceleri romanında 3 farklı dilin kök ve eklerinin birleşmesiyle 20 sözcük meydana gelmiştir. Kitapta üç farklı dilin unsurlarının birleşmesiyle 20 sözcük 50 kere tekrar ederek kullanılmıştır. Üç farklı dilin unsurlarını taşıyan sözcükler, kitaptaki tekrar sayısı ve örnek kullanımıyla birlikte aşağıda paylaşılmıştır.

Tablo.1.3: Üç Dil Unsurunun Birleştiği Sözcükler

Sıra No	Sözcük	Diller	Tekrar Sayısı
1	başkimyager	Türkçe+Arapça+Farsça	24
2	fedakarlık	Arapça+Farsça+Türkçe	5
3	defterdarlık	Arapça+Farsça+Türkçe	2
4	hayalperestlik	Arapça+Farsça+Türkçe	2
5	Silahşörler	Arapça+Farsça+Türkçe	2
6	Panislamcılık	Yunanca+Arapça+Türkçe	1
7	panislamist	Yunanca+Arapça+Fransızca	1
8	turunculu	Farsça+Arapça+Türkçe	1
9	halbuki	Arapça+Türkçe+Farsça	1
10	gayretkeşlik	Arapça+Farsça+Türkçe	1
11	hayalperestçe	Arapça+Farsça+Türkçe	1
12	isyankarlık	Arapça+Farsça+Türkçe	1
13	kahverengili	Arapça+Farsça+Türkçe	1
14	kumaşçızade	Arapça+Türkçe+Farsça	1
15	menkıbenameci	Arapça+Farsça+Türkçe	1
16	Müslümanlaştırılma	Arapça+Farsça+Türkçe	1
17	Müslümanlaştırılmış	Arapça+Farsça+Türkçe	1
18	Müslümanlaştırıp	Arapça+Farsça+Türkçe	1
19	Müslümanlık	Arapça+Farsça+Türkçe	1
20	siyasallaşmadan	Arapça+Fransızca+Türkçe	1

Orhan Pamuk’un Veba Geceleri adlı eserinde üç farklı dile ait kök veya eklerin birleşmesiyle meydana gelen sözcükler Tablo.1.3’te de görüldüğü üzere 20 şekilde oluşmuştur. Kitapta üç dilin unsurlarını barındıran 20 farklı sözcük 50 kere tekrar etmiştir.

Bu sözcükler, beş farklı dilin kök veya eklerinin birleşmesiyle oluşmuştur. Üç farklı dilin unsurunun birleşmesiyle meydana gelmiş sözcüklerin hepsinde Arapça dil unsurları yer alırken Türkçe 19, Farsça 17, Fransızca 2 ve Yunanca 2 kere yer almıştır.

Türkçe 17 defa yapım eki, 2 defa da sözcük düzeyinde üç dilli sözcüklere dahil olmuştur. “*Halbuki gülsuyu İstanbul'da en nihayetinde muhallebici masasında kaşık kaşık içebileceğin bir şeydir.*” (s. 55)

Arapça kökenli “hal” sözcüğü ile Farsça “ki” ekinin arasına Türkçe “bu” sözcüğünün yerleştirilmesiyle “halbuki” sözcüğü türetilmiştir.

“*Zarar ziyan komitesinin adamları (defterdarlık memurları), malların toplanması, dükkânların baştan aşağı boşaltılıp kireçlenmesi sırasında...*” (s. 136)

Arapça kökenli “defter” sözcüğü ve Farsça kökenli “dar” ekinin birleşmesi sonucu ortaya çıkmış iki dilin unsurlarını taşıyan “defterdar” sözcüğünün sonuna Türkçe “+lık” yapım ekinin eklenmesiyle “defterdarlık” sözcüğü meydana gelmiştir.

Arapça 18 kez sözcük, 2 kez deek düzeyinde üç dilli sözcüklere dahil olmuştur.

“*Adaya en sık gelen gemi şirketi Messageries Maritimes'in kırmızılı, turunculu, duvarları uzak diyarların siyah beyaz egzotik fotoğraflarıyla kaplı bilet satışı kulübesinin orada da bir olay çıktı.*” (s. 171)

Farsça kökenli “turunç” sözcüğüne Arapçaya ait “i” eki ve Türkçeye ait “+lu” ekinin eklenmesiyle “turunculu” sözcüğü türemiştir.

“*Bazı menkıbenameciler, tarihçiler ve siyasetçiler ise, Komutan'ı çizmelerinden ve zırlılardan söz etmesini...*” (s. 404)

Arapça kökenli “menkıbe” sözcüğü ile Farsça kökenli “name” sözcüğünün birleşmesi sonucu ortaya çıkmış iki dilin unsurlarını taşıyan “menkıbename” sözcüğünün sonuna Türkçe “+ci” yapım ekinin eklenmesiyle “menkıbenameci” sözcüğü meydana gelmiştir.

Fransızca 2 kere yapım eki düzeyinde, Yunanca 2 kere sözcük düzeyinde üç dilli sözcüklere dahil olmuştur.

“*İngiliz hariciyesinin yarısı, aslında Abdülhamit'in panislamist siyasetinin başarısızlığa mahkum olduğunu anlamışlardır.*” (s. 474)

Yunancaya ait “pan” ekine Arapçaya ait “islam” sözcüğü ve Fransızcaya ait “+ist” ekinin eklenmesiyle “panislamist” sözcüğü türemiştir.

“*pek çok nahoş konu büyümeden, siyasallaşmadan kapandı.*” (s. 250)

Arapçaya ait “siyaset” sözcüğüne Fransızca “-sal” yapım eki ve Türkçeye ait “-laş” yapım ekinin eklenmesiyle “siyasallaş-” sözcüğü türemiştir.

“*Abdülhamit'in 'Panislamcılığı', Asya'da, Afrika'da, Avrupa sömürgelerine karşı Müslüman isyanlarından duyulan korku ve başka pek çok tarihi önyargı da kolay cevabın bulunmasında etkili oldu.*” (s. 229)

Yunanca “pan” ekine Arapça “islam” sözcüğü ve Türkçe “+cılık” eklerinin eklenmesiyle “panislamcılık” sözcüğü türemiştir.

SONUÇ

Bu çalışmada Veba Geceleri adlı romanda yer alan sözcükler oluşum şekilleri açısından incelenmiştir. Eserde kullanılan 153.416 sözcükten birden fazla dilin unsurlarını barındıranlar tespit edilip değerlendirilmiştir. Sözcük sayısı bakımından zengin olan Veba Geceleri, farklı dillerden sözcük alıntılama konusunda da geniş bir yelpazeye sahiptir. Türkçe dışında otuz beş farklı dilden sözcük alınmıştır.

Orhan Pamuk gerek Türkçe kökenli sözcükleri gerekse başka dillerden gelme sözcükleri farklı dillere ait kök ve eklerle çeşitli şekillerde birleştirerek yeni sözcükler türetmiştir. İki dilin unsurlarıyla türemiş sözcükleri kullandığı gibi üç farklı dilin unsurlarının birleşmesiyle meydana gelmiş sözcükleri de kullanmıştır.

Veba Geceleri romanında iki dilin kök ve eklerinin birleşmesi sonucunda onlarca farklı sözcük türemiştir. Yani tek sözcük iki farklı dilin unsurlarından meydana gelmiştir. Kök ile birleşen bir kelime veya yapım eki farklı dillere aittir. Örneğin; “şapka” sözcüğü Rusça bir sözcükken “+lı” Türkçe yapım ekini alarak “şapkalı” olmuştur.

İki farklı dile ait sözcük veya eklerin birleşmesiyle iki dilin unsurlarını barındıran sözcüklerde en çok başvurulan diller: Arapça, Farsça, Fransızca, İtalyanca, Rumca, Yunancadır.

Üç dil unsurunu taşıyan sözcüklerde en fazla Türkçe ve Farsça unsurlar kullanılmıştır. Türkçe ve Farsçadan sonra Fransızca, İngilizce, Arapça, İtalyanca, Yunanca ve Rumence dil unsurları kullanılmıştır. Örneğin; Arapça kökenli “feda” sözcüğüne Farsça kökenli “+kar” yapım eki ve Türkçeye ait “+lık” yapım ekinin eklenmesiyle “fedakarlık” sözcüğü türemiştir.

Hem iki dilli hem de üç dilli sözcüklerde yer alan dillerin kullanım sıklığına bakıldığında diller arası alışverişte din, coğrafi mesafe, tarih, kültür ve medeniyetin etkili olduğu görülmüştür. İslam dini ve medeniyetinin etkisiyle en fazla dil etkileşimi ve alışverişi Arapça ve Farsça ile olmuştur. Arapça ve Farsçadan sonra en çok dil unsurunun Fransızcadan alınmış olmasının temel sebebi, Fransızcanın asırlarca dünyanın her yerinde kullanılması, edebiyat, sanat ve kültür alanının ortak dili olması ve Fransa ile Osmanlı Devletinin siyasi ilişkileridir. Dolayısıyla Fransızca ile dil etkileşimi ve alışverişi had safhada olmuştur.

Rumca, İtalyanca ve Yunanca ile coğrafi yakınlıktan, kültürel ve siyasi ilişkilerden dolayı dil etkileşimi ve alışverişi artmıştır.

KAYNAKÇA

Aksan, D. (2014). *Türkçenin Zenginlikleri İncelikleri*. Bilgi Yayınevi

<http://lugatim.com/>

<https://sozluk.gov.tr/>

<https://www.etimolojiturkce.com/>

<https://www.nisanyansozluk.com/>

Kaplan, M. (2001). *Kültür ve Dil*, Dergâh Yayınları.

Pamuk, O. (2021). *Veba Geceleri*, Yapı Kredi Yayınları.

